Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 14. jūnijā [1]

Apvienotās lietas C-702/20 un C-17/21

SIA "DOBELES HES" (C-702/20),
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21),
piedaloties
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai,
Ekonomikas ministrijai,
Finanšu ministrijai,
SIA "GM",
Ekonomikas ministrijai,
Finanšu ministrijai

(Augstākās tiesas (Senāts) (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 107. panta 1. punkts – Publiskā tirgotāja pienākums iepirkt atjaunojamos energoresursus no ražotājiem par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu – Zaudējumu atlīdzināšana par nesaņemtajām atbalsta summām – Pastāvošs atbalsts – Jauns atbalsts – Paziņošanas pienākums – *De minimis* atbalsts – Kumulācija – Kompensācijas ieskaitīšana iestādes budžetā, lai to izmantotu vienīgi regulatīvai darbībai

I. Ievads

1. Augstākās tiesas (Senāts) (Latvija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 107. panta 1. punktu attiecībā uz Latvijas tiesību normām par elektroenerģijas iepirkšanu no uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās.

2. Šīs prasības ir celtas saistībā ar diviem strīdiem starp SIA "DOBELES HES" (pieteicēja lietā C-702/20) un SIA "GM" (pieteicēja lietā C-17/21) (turpmāk tekstā – "pieteicējas") un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju (Latvija) (turpmāk tekstā – "regulēšanas komisija") par to, ka šī komisija laikā no 2006. gada 1. marta līdz 2010. gada 1. aprīlim nebija noteikusi elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, uz kura pamata tika aprēķināta piemaksas cena, par kādu valsts iestāde, proti, AS "Latvenergo" atpirka pieteicēju saražotās elektroenerģijas pārpalikumu. Uzskatīdamas, ka regulēšanas komisijas rīcība ir radījusi zaudējumus, pieteicējas lūdza atlīdzināt zaudējumus, kas tām esot nodarīti šī tarifa nenoteikšanas dēļ.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

3. Iesniedzējtiesas Tiesai uzdotie prejudiciālie jautājumi attiecas uz trim "klasiskajām" problēmām valsts atbalsta jomā. Vispirms šī tiesa vēlas noskaidrot, vai valsts pasākums, kas izpaužas kā hidroelektroenerģijas ražošanas iegāde par divkāršu elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, ir saistīts ar "valsts līdzekļiem" tādā veidā, lai to varētu kvalificēt par valsts atbalstu. Turpinājumā minētā tiesa vaicā, vai valsts tiesas izmaksātā zaudējumu atlīdzība var tikt pielīdzināta "valsts atbalstam" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Visbeidzot šī pati tiesa uzdod virkni jautājumu par kritērijiem, kas ir jāņem vērā, lai analizētu šī pasākuma saderību ar Savienības tiesībām gadījumā, ja tas tiktu kvalificēts par valsts atbalstu.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula (ES) Nr. 1407/2013

4. Regulas (ES) Nr. 1407/2013 [2] 3. pantā "*De minimis* atbalsts" ir noteikts:

"1. Atbalsta pasākumus, kas atbilst šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem, uzskata par tādiem, kuri neatbilst visiem [LESD] 107. panta 1. punkta kritērijiem un tādējādi ir atbrīvoti no [LESD] 108. panta 3. punktā noteiktās paziņošanas prasības.

2. Kopējais *de minimis* atbalsts, ko viena dalībvalsts piešķīrusi vienam vienotam uzņēmumam, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz EUR 200 000.

[..]"

5. Šīs regulas 5. panta 2. punkts ir formulēts šādi:

"*De minimis* atbalstu nedrīkst kumulēt ar valsts atbalstu attiecībā uz vienām un tām pašām attiecināmajām izmaksām vai valsts atbalstu tam pašam riska finansējuma pasākumam, ja šīs kumulācijas rezultātā tiktu pārsniegta attiecīgā maksimālā atbalsta intensitāte vai atbalsta summa, kāda konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem noteikta Komisijas grupu atbrīvojuma regulā vai lēmumā. [..]"

6. Minētās regulas 7. panta 1. punktā ir paredzēti pārejas noteikumi:

"Šo regulu piemēro atbalstam, kas piešķirts pirms tās stāšanās spēkā, ja tas atbilst šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem. Jebkuru atbalstu, kas neatbilst minētajiem nosacījumiem, Komisija novērtēs atbilstoši attiecīgajām nostādnēm, pamatnostādnēm un paziņojumiem."

[2] Komisijas Regula (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2013, L 352, 1. lpp.).

2. Regula (ES) 2015/1589

7. Regulas (ES) 2015/1589 [3] 1. pantā ir noteikts:

"Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

b) "pastāvošais atbalsts" ir:

   i) neskarot [..] Latvijas [..] Pievienošanās akta [..] 3. punktu un IV pielikuma papildinājumu [..], jebkāds atbalsts, kas pastāvējis pirms LESD stāšanās spēkā attiecīgajās dalībvalstīs, t. i., atbalsta programmas un individuālais atbalsts, kas ieviests pirms LESD stāšanās spēkā un ko joprojām piemēro pēc LESD stāšanās spēkā;

   ii) atļauts atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai Padome;

   iii) atbalsts, ko uzskata par atļautu, ievērojot Regulas (EK) Nr. 659/1999 [4] 4. panta 6. punktu vai šīs regulas 4. panta 6. punktu, vai kas atļauta pirms [Regulas Nr. 659/1999], bet saskaņā ar šo procedūru;

   iv) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs regulas 17. pantu;

   v) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu, jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam iekšējā tirgus attīstības dēļ – dalībvalstij neieviešot izmaiņas – tas kļuvis par atbalstu. Ja daži pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Savienības tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju, tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par pastāvošu atbalstu;

c) "jauns atbalsts" ir jebkurš atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi;

[..]."

8. Regulas 2015/1589 2. pants "Paziņojums par jaunu atbalstu" ir formulēts šādi:

"1. Ja regulās, kas pieņemtas saskaņā ar LESD 109. pantu vai citiem attiecīgiem tā noteikumiem, nav paredzēts kas cits, tad par visiem projektiem piešķirt jaunu atbalstu attiecīgā dalībvalsts laikus paziņo Komisijai. [..]

[..]"

9. Šīs regulas 3. pantā "Pārtraukšanas klauzula" ir paredzēts:

"Atbalstu, par kuru ir jāpaziņo saskaņā ar 2. panta 1. punktu, neievieš, kamēr Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts."

[3] Padomes Regula (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

[4] Padomes Regula (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.).

10. Minētās regulas 17. pantā "Noilguma termiņš attiecībā uz atbalsta atgūšanu" ir noteikts:

"1. Uz Komisijas tiesībām atgūt atbalstu attiecas desmit gadu noilguma termiņš.

2. Noilguma termiņš sākas dienā, kad nelikumīgais atbalsts piešķirts saņēmējam vai nu kā individuāls atbalsts, vai arī kā atbalsts saskaņā ar atbalsta shēmu [..].

3. Jebkāds atbalsts, attiecībā uz kuru ir beidzies noilguma termiņš, uzskatāms par pastāvošu atbalstu."

3. Direktīva 2002/20/EK

11. Direktīvas 2002/20/EK [5] 30. apsvērums ir formulēts šādi:

"Elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem var uzlikt administratīvus maksājumus, lai finansētu valsts pārvaldes iestādes darbības, pārvaldot atļauju izsniegšanas sistēmu, un izmantošanas tiesību piešķiršanai. [..]"

12. Šīs direktīvas 12. panta "Administratīvi maksājumi" 1. punktā ir noteikts:

"Jebkuri administratīvi maksājumi, kas uzlikti uzņēmumiem, kas nodrošina pakalpojumu vai tīklu saskaņā ar vispārējo atļauju izsniegšanu, vai uzņēmumiem, kuriem ir piešķirtas izmantošanas tiesības:

a) kopumā iekļauj tikai tās administratīvās izmaksas, kas radīsies [..] vispārēju atļauju izsniegšanas pārvaldē, kontrolē un ieviešanā [..].

[..]"

B. Latvijas tiesības

13. Enerģētikas likuma 40. panta pirmajā daļā, redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2001. gada 1. jūnija līdz 2005. gada 7. jūnijam, ir noteikts:

"Licencētais elektroenerģijas sadales uzņēmums iepērk no [..] mazajām hidroelektrostacijām [..] to saražotās elektroenerģijas pārpalikumu [..] par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam. Pēc tam šāda iepirkuma cenu nosaka regulators."

14. Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta pirmajā daļā, redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2005. gada 8. jūnija līdz 2014. gada 31. decembrim, ir noteikts:

"Ražotāji, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus un darbību uzsākuši pirms šā likuma stāšanās spēkā, pārdod elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši [..] [cenai], kād[a] uz tiem attiecās šā likuma spēkā stāšanās brīdī."

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2002. gada 7. marts) par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu (OV 2002, L 108, 21. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/140/EK (2009. gada 25. novembris) (OV 2009, L 337, 37. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 2002/20").

15. Šī likuma 30. panta trešajā daļā, redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2005. gada 8. jūnija līdz 2008. gada 14. maijam, ir paredzēts:

"[..] Šā iepirkuma izmaksas sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam, pērkot no publiskā tirgotāja noteiktu daļu elektroenerģijas, kas saražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus, vai kompensējot publiskā tirgotāja izdevumus."

16. Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 29. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Regulatora darbību finansē no ieņēmumiem, kas gūti, iekasējot valsts nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu (turpmāk – valsts nodeva) un iekasējot maksājumus par regulatora sniegtajiem pakalpojumiem, kuri noteikti citos normatīvajos aktos."

III. Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

17. Pirms Latvijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai šīs dalībvalsts likumdevējs bija ieviesis tiesisko regulējumu, kura mērķis bija veicināt elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem. Konkrētāk, ar Enerģētikas likuma 40. panta pirmo daļu mazajām hidroelektrostacijām astoņus gadus no to ekspluatācijas sākuma tika piešķirtas tiesības pārdot savu elektroenerģijas pārpalikumu licencētam elektroenerģijas sadales uzņēmumam par divkāršu elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu. Šis tarifs bija jānosaka regulēšanas komisijai.

18. Pēc Latvijas Republikas pievienošanās Savienībai šī priekšrocība tika saglabāta ar Elektroenerģijas tirgus likumu, kas stājās spēkā 2005. gada 8. jūnijā. Tādējādi strīdīgajā laikposmā no 2006. gada marta līdz 2008. gada septembrim hidroelektroenerģijas ražotājiem (tāpat kā pieteicējām) bija tiesības pārdot savas produkcijas pārpalikumu publiskam tirgotājam, proti, akciju sabiedrībai "Latvenergo", kuras kapitāls pilnībā pieder valstij, par paaugstinātu cenu. Saskaņā ar valsts tiesībām regulēšanas komisija kā elektroenerģijas tirgus regulatīvā iestāde noteica elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu.

19. 2010. gadā Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Latvija) nosprieda, ka laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam regulēšanas komisija ir kļūdaini aprēķinājusi paaugstināto cenu. Līdz ar to pieteicējas, kas šajā laikposmā bija ekspluatējušas hidroelektrostacijas, pieprasīja šai iestādei atlīdzināt zaudējumus, kas radušies attiecīgā tarifa nenoteikšanas dēļ[6], un pēc tam vērsās administratīvajā tiesā par iestādes atteikumiem.

20. Ar diviem 2019. gada 31. maija un 10. jūlija spriedumiem Administratīvā apgabaltiesa (Latvija) piesprieda regulēšanas komisijai samaksāt tiem summas attiecīgi 3406,63 EUR un 662,26 EUR apmērā. Tomēr, ņemot vērā Eiropas Komisijas atzinumu, ko tā bija lūgusi tiesvedības laikā, šī tiesa šo summu izmaksu pakārtoja atliekošam nosacījumam, ka tās kā valsts atbalsts tiek paziņotas šai iestādei un ka šī iestāde sniedz savu piekrišanu vai tiek uzskatīts, ka tā to ir sniegusi.

[6] Apgalvotie zaudējumi atbilstot starpībai starp cenu, ko pieteicējām samaksājis publiskais tirgotājs, un cenu, par kādu tam būtu jāpērk elektroenerģija, ja vidējais elektroenerģijas realizācijas tarifs būtu ticis noteikts par laikposmu no 2006. gada 1. marta līdz 2007. gada 30. novembrim (attiecībā uz "DOBELES HES") un no 2006. gada 1. marta līdz 2008. gada 30. septembrim (attiecībā uz "GM").

21. Regulēšanas komisija par šiem spriedumiem iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā tiesā (Senātā). Šī tiesa nolēma apturēt tiesvedību abās lietās un uzdot Tiesai šādus abās lietās identiskus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai publiskajam tirgotājam noteikto pienākumu iepirkt no ražotājiem, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus, elektroenerģiju par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu, izmantojot galapatērētājam uzlikto pienākumu veikt patēriņam proporcionālus maksājumus, ir jāuzskata par valsts iejaukšanos vai valsts līdzekļu izmantošanu [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē?

2) Vai koncepts "elektroenerģijas tirgus liberalizācija" interpretējams tādējādi, ka liberalizācija atzīstama par notikušu, jau pastāvot atsevišķiem brīvās tirdzniecības elementiem, piemēram, publiskā tirgotāja noslēgtiem līgumiem ar piegādātājiem no citām dalībvalstīm? Vai var uzskatīt, ka elektroenerģijas tirgus liberalizācija sākas jau tad, kad tiesību normas piešķir tiesības elektroenerģijas lietotāju daļai (piemēram, pārvades sistēmai pieslēgtajiem elektroenerģijas lietotājiem vai sadales sistēmai pieslēgtajiem elektroenerģijas lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji) mainīt elektroenerģijas tirgotāju? Kā elektroenerģijas tirgus regulācijas attīstība Latvijā ietekmē elektroenerģijas ražotājiem sniegtā atbalsta novērtējumu [LESD] 107. panta 1. punkta kontekstā (atbilde uz pirmo jautājumu), jo īpaši par situāciju līdz 2007. gadam?

3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu norāda, ka elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts nav valsts atbalsts [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē, vai tas, ka pieteicēja šobrīd darbojas liberalizētā elektroenerģijas tirgū un atlīdzinājuma izmaksa šobrīd radītu pieteicējai priekšrocības salīdzinājumā ar citiem attiecīgajā tirgū esošajiem komersantiem, padara zaudējuma atlīdzinājumu par valsts atbalstu [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē?

4) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu norāda, ka elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts ir valsts atbalsts [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē, kā [LESD] 107. pantā paredzētā valsts atbalsta pārbaudes kontekstā uzlūkojams pieteicējas prasījums par zaudējumu, kas radušies likumā noteiktas tiesības saņemt paaugstinātu samaksu par saražoto elektroenerģiju nepilnīgas izpildes dēļ, atlīdzinājumu – kā prasījums par jauna valsts atbalsta piešķiršanu vai kā prasījums par iepriekš nesaņemtās valsts atbalsta daļas izmaksu?

5) Ja uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka tas vērtējams pagātnes apstākļu kontekstā kā prasījums par iepriekš nesaņemtās valsts atbalsta daļas izmaksu, vai no [LESD] 107. panta 1. punkta izriet, ka šobrīd, lemjot par minētā valsts atbalsta izmaksu, ir jāanalizē aktuālā situācija tirgū un jāņem vērā spēkā esošie tiesību akti (tostarp aktuālie ierobežojumi pārkompensācijas novēršanai)?

6) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka vēja elektrostacijām, atšķirībā no hidroelektrostacijām, pagātnē tika nodrošināta pilna atbalsta saņemšana?

7) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka šobrīd zaudējumu atlīdzinājumu saņems tikai daļa no nepilna apmēra atbalstu saņēmušajām hidroelektrostacijām?

8) Vai [Regulas Nr. 1407/2013] 3. panta 2. punkts un 7. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka, ņemot vērā atbalsta apmēru, par kuru izskatāmajā gadījumā ir strīds, proti, ka tas nepārsniedz *de minimis* atbalstam noteikto robežlielumu, var uzskatīt, ka uz strīda atbalstu ir attiecināmi *de minimis* atbalstam paredzētie kritēriji? Vai šīs regulas 5. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka konkrētajā gadījumā, ņemot vērā Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 ietvertos nosacījumus pārkompensācijas novēršanai, konkrēto zaudējumu atzīšana par *de minimis* atbalstu var novest pie nepieļaujamas kumulācijas veidošanās?

9) Ja izskatāmajā lietā ir konstatējama valsts atbalsta piešķiršana/izmaksa, vai [Regulas 2015/1589] 1. panta b) un c) punkts ir interpretējams tādējādi, ka tādi apstākļi kā šajā lietā konstatētie atbilst jaunam, nevis pastāvošam valsts atbalstam?

10) Ja atbilde uz devīto jautājumu ir apstiprinoša, vai, apsverot pieteicējas gadījuma atbilstību Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā norādītajam pastāvošā atbalsta veidam, šīs regulas 17. panta 2. punkta izpratnē par noilguma sākuma brīdi ir atzīstama tikai atbalsta faktiskā izmaksas diena?

11) Ja ir konstatējama valsts atbalsta piešķiršana/izmaksa, vai [LESD] 108. panta 3. punkts un Regulas 2015/1589 2. panta 1. punkts un 3. pants ir interpretējams tādējādi, ka par atbilstošu ir atzīstama tāda valsts atbalsta paziņošanas kārtība kā izskatāmajā gadījumā, kad valsts tiesa apmierina pieteikumu par zaudējumu atlīdzinājumu ar priekšnoteikumu, ka ir saņemts [..] Komisijas lēmums, kas atļauj šādu atbalstu, un uzdod Ekonomikas ministrijai divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas iesniegt [..] Komisijai attiecīgu komercdarbības atbalsta paziņojumu?

12) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka zaudējumu atlīdzinājums tiek pieprasīts no valsts iestādes (Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas), kam vēsturiski šie izdevumi nav bijuši jāsedz, kā arī tam, ka attiecīgās valsts iestādes budžetu veido regulējamo nozaru sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju samaksātās valsts nodevas, kas izmantojamas vienīgi regulatora darbības nodrošināšanai?

13) Vai tāda zaudējumu atlīdzināšanas kārtība kā izskatāmajā gadījumā ir saderīga ar Eiropas Savienības normatīvajos aktos ietvertajiem principiem regulējamām nozarēm, tostarp [Direktīvas 2002/20] 12. pantu un preambulas 30. apsvērumu?"

22. Rakstveida apsvērumus iesniedza regulatīvā iestāde, Latvijas, Vācijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija. Šie lietas dalībnieki noteiktajā termiņā rakstveidā atbildēja uz Tiesas nosūtītajiem jautājumiem saskaņā ar Tiesas Reglamenta 61. panta 1. punktu. Šie lietas dalībnieki, kā arī pieteicējas un Spānijas valdība turklāt pauda savu viedokli tiesas sēdē, kas virspalātas sastāvā notika 2022. gada 29. martā.

IV. Juridiskais vērtējums

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

23. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai sistēma, kurā publiskajiem tirgotājiem ir noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem, par cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, izmantojot galapatērētājam uzlikto pienākumu finansēt šos maksājumus, ir jāuzskata par "valsts iejaukšanos vai valsts līdzekļu izmantošanu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

24. Jāatgādina, ka kvalifikācija par "valsts atbalstu" šīs tiesību normas izpratnē paredz četru nosacījumu apvienojumu, proti, ir jābūt valsts iejaukšanās vai valsts līdzekļu izmantošanai, šāda iejaukšanās ir tāda, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, ar to tiek piešķirta selektīva veida priekšrocība tās saņēmējam un ar to tiek kropļota konkurence vai pastāv tās izkropļošanas draudi [7].

25. Tiesai uzdotais jautājums attiecas tikai uz pirmo no šiem nosacījumiem, proti, valsts līdzekļu esamību. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pasākumu var kvalificēt par valsts iejaukšanos vai atbalstu, kas piešķirts no valsts līdzekļiem, ja ir izpildīti divi atsevišķi un kumulatīvi nosacījumi: 1) pasākums ir attiecināms uz dalībvalsti un 2) pasākums tiek noteikts, tieši vai netieši izmantojot valsts līdzekļus [8].

26. Pirmkārt, attiecībā uz nosacījumu par attiecināmību ir jāpārbauda, vai dalībvalsts ir uzskatāma par iesaistītu šī pasākuma noteikšanā. Šis nosacījums tiek uzskatīts par izpildītu, ja aplūkotais pasākums ir ieviests ar likumu vai tiesisko regulējumu [9]. Šajā ziņā ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotais kompensācijas mehānisms tika ieviests likumdošanas ceļā un tādējādi ir jāuzskata par attiecināmu uz valsti, turklāt to neapstrīd neviena no ieinteresētajām pusēm.

27. Otrkārt, attiecībā uz nosacījumu par to, ka priekšrocība ir jāpiešķir no valsts līdzekļiem, ir jānorāda, ka LESD 107. panta 1. punkts attiecas vienīgi uz priekšrocībām, ko tieši vai netieši piešķir no valsts līdzekļiem [10].

28. Vispirms norādīšu, ka Komisijas iesniegtie rakstveida apsvērumi par šo otro kritēriju izraisīja Vācijas valdības lūgumu izskatīt šīs lietas virspalātā atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 16. panta 3. punktam. Šī valdība uzskata, ka šāda attieksme ir pamatota ar to, ka jautājumam par kritērijiem, kas jāņem vērā, lai konstatētu "valsts līdzekļu" esamību, esot principiāla nozīme LESD 107. panta 1. punkta interpretācijā. Precīzāk, šī valdība uzskata, ka pasākuma nodokļu raksturs pats par sevi nerada saņemto līdzekļu valsts raksturu, pretēji Komisijas aizstāvētajai nostājai šajā jautājumā. Savukārt noteicošais esot tas, vai saņemtie līdzekļi faktiski ir publisko tiesību subjektu rīcībā vai valsts kontrolē. Nodokļu raksturs visaptveroša vērtējuma kontekstā esot tikai norāde uz valsts kontroles esamību un tiesībām rīkoties ar saņemtajiem līdzekļiem.

29. Pirms tiek pausta nostāja šajā jautājumā, ir jānoskaidro, vai pamatlietās aplūkotais pasākums ietver valsts līdzekļus.

7 Spriedums, 2017. gada 13. septembris, *ENEA* (C-329/15, EU:C:2017:671, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 16. maijs, Francija/Komisija (C-482/99, EU:C:2002:294, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

9 Spriedums, 2019. gada 28. marts, Vācija/Komisija (C-405/16 P, turpmāk tekstā – "spriedums Vācija/Komisija", EU:C:2019:268, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

10 Spriedums, 2002. gada 16. maijs, Francija/Komisija (C-482/99, EU:C:2002:294, 24. punkts).

1. Aplūkotās Latvijas sistēmas vērtējums, ņemot vērā Tiesas judikatūru

30. Iesākumā norādīšu, ka saistībā ar atjaunojamo energoresursu atbalsta pasākumiem, kurus īstenoja lielākā daļa dalībvalstu, ir izstrādāta plaša judikatūra. Šī judikatūra mums sniedz noderīgas norādes, lai atbildētu uz pirmo prejudiciālo jautājumu.

31. Tā no Tiesas judikatūras izriet, ka pasākums, kas izpaužas kā elektroenerģijas iegādes pienākums, var ietilpt "atbalsta" jēdzienā, lai gan tas neietver valsts līdzekļu nodošanu [11]. LESD 107. panta 1. punkts aptver visus finanšu līdzekļus, ko valsts iestādes var faktiski izmantot, lai atbalstītu uzņēmumus, un nav nozīmes tam, vai šie līdzekļi pastāvīgi ir vai nav valsts īpašumā. Tādējādi, pat ja summas, kas atbilst attiecīgajam atbalsta pasākumam, pastāvīgi nav Valsts kases īpašumā, ar to, ka tās pastāvīgi paliek valsts kontrolē un tādējādi valsts kompetento iestāžu rīcībā, pietiek, lai tās tiktu kvalificētas kā "valsts līdzekļi" [12].

32. Tiesa ir arī nospriedusi, ka finanšu resursi, kas tiek iegūti ar valsts tiesību aktos noteiktiem obligātiem maksājumiem un pārvaldīti un sadalīti atbilstoši šiem tiesību aktiem, var tikt uzskatīti par valsts līdzekļiem LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, pat ja tos pārvalda no valsts iestādēm nošķirtas struktūras [13]. Šajā ziņā izšķirošā nozīme ir apstāklim, ka valsts ir pilnvarojusi šādas struktūras pārvaldīt valsts līdzekļus, nevis tām vienīgi ir pienākums veikt pirkumus no saviem finanšu līdzekļiem [14]. Šajā ziņā ir nepieciešams, lai pastāvētu saikne starp attiecīgo priekšrocību, no vienas puses, un – kaut iespējamu – valsts budžeta samazinājumu, no otras puses [15]. Katrā ziņā šāda saikne ir konstatējama, ja likumdevējs, pamatodamies uz objektīvu kritēriju (piemēram, elektroenerģijas patēriņu) nosaka galalietotājiem pienākumu veikt maksājumu valsts iestādei. Šāds maksājums faktiski ir pielīdzināms nodoklim. Tas pats attiecas uz gadījumu, kad maksājumu saņem struktūra, kas nav valsts iestāde, piemēram, tīkla apsaimniekotājs [16].

33. Tiesa it īpaši pamatojās uz iepriekš minētajiem apstākļiem, lai nospriestu, ka vairākās lietās, kas līdzinās pamatlietām, paredzētie pasākumi ir jāuzskata par tādiem, kas ietver valsts līdzekļus [17].

34. Papildus gadījumiem, kad Tiesa ir nospriedusi, ka pastāv valsts kontrole pār aplūkotajiem līdzekļiem, ir jāizvērtē arī apstākļi, kādos Tiesa ir nospriedusi, ka šāda kontrole nepastāv.

35. Tā spriedumā *PreussenElektra* Tiesa konstatēja, ka valsts līdzekļi nav iesaistīti pasākumos, ar kuriem valsts vienīgi nosaka minimālo vai maksimālo cenu konkrētas preces vai pakalpojuma iegādei vai pārdošanai [18]. No tā izriet, ka valstij nav nedz kontroles, nedz līdzekļu, ja likumdevējs nosaka cenu un attiecīgā gadījumā paredz, kā šīs cenas finansiālais slogs ir sadalāms starp attiecīgajiem privātajiem uzņēmumiem, bet citādi neiesaistās līdzekļu pārvaldībā vai izmantošanā. Šādā gadījumā privātie uzņēmumi pārvalda savus finanšu līdzekļus, nevis valsts līdzekļus.

[11] Spriedums, 2017. gada 13. septembris, *ENEA* (C-329/15, EU:C:2017:671, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

[12] Spriedums, 2017. gada 13. septembris, *ENEA* (C-329/15, EU:C:2017:671, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

[13] Spriedumi, 1974. gada 2. jūlijs, Itālija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71, 35. punkts) un 2013. gada 19. decembris, *Association Vent De Colère*! u.c. (C-262/12, EU:C:2013:851, 25. punkts).

[14] Spriedums, 2013. gada 19. decembris, *Association Vent De Colère*! u.c. (C-262/12, EU:C:2013:851, 30. un 35. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[15] Spriedums Vācija/Komisija (60. un 84. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[16] Spriedums, 2008. gada 17. jūlijs, *Essent Netwerk Noord* u.c. (C-206/06, turpmāk tekstā – "spriedums *Essent Netwerk Noord* u.c.", EU:C:2008:413, 45.–47. un 66. punkts), kā arī spriedums Vācija/Komisija (65.–71. punkts).

[17] Spriedums *Essent Netwerk Noord* u.c. Skat. arī spriedumus, 2013. gada 19. decembris, *Association Vent De Colère*! u.c. (C-262/12, EU:C:2013:851), kā arī 2019. gada 15. maijs, *Achema* u.c. (C-706/17, EU:C:2019:407).

[18] 2001. gada 13. marta spriedums (C-379/98, turpmāk tekstā – "spriedums *PreussenElektra*", EU:C:2001:160, 58. un 59. punkts).

36. Turklāt valsts līdzekļu esamība nav pierādīta, ja likumā paredzētais maksājums iepriekš noteiktai personu kategorijai (proti, patērētājiem) nav obligāts. Tā spriedumā Vācija/Komisija Tiesa uzskatīja, ka, lai varētu runāt par valsts līdzekļiem, maksājumam ir jābūt obligātam *de jure* tādā ziņā, ka tā obligātajam raksturam ir jāizriet no valsts tiesībām [19]. Līdz ar to, ja valsts tiesiskajā regulējumā ir vienīgi "atļauts" pārnest maksājumu uz noteiktu personu kategoriju, šai personu kategorijai netiek noteikts "obligāts maksājums", un tādējādi no šāda maksājuma iegūtie līdzekļi nekļūst par valsts līdzekļiem.

37. Tātad attiecīgais Latvijas pasākums ir jāanalizē, ņemot vērā iepriekš minēto.

38. Pirmkārt, norādīšu, ka Latvijas valdības ieviestajā sistēmā bija paredzēts obligāts maksājums, ko likumdevējs vienpusēji ar saistošu aktu bija noteicis visiem galapatērētājiem, un tādējādi to var pielīdzināt nodoklim. [20]

39. Otrkārt, ir jāuzsver, ka no galapatērētājiem iekasētās summas, kas tika izmantotas no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas pārpirkšanai, pārvalda valsts kontrolē esoša struktūra, proti, akciju sabiedrība "Latvenergo", kas pilnībā pieder valstij. Šī sabiedrība savus saņemtos līdzekļus pārvaldīja un pārdalīja atjaunojamo energoresursu piegādātājiem atbilstoši Latvijas likumā noteiktajiem kritērijiem. Tas, ka "Latvenergo" nebija nekādas rīcības brīvības saņemto līdzekļu izmantošanā (tie ir jāizlieto vienīgi šajā sistēmā paredzētajiem mērķiem), nekādi nemaina to, ka visus lēmumus šajā ziņā pieņem valsts iestādes [21].

40. Tādējādi ir jākonstatē, ka visā attiecīgo līdzekļu sadales cikla laikā, proti, no brīža, kad tie tiek iegūti no elektroenerģijas galapatērētājiem, līdz to sadalei starp attiecīgajiem uzņēmumiem, šie līdzekļi pastāvīgi atradās stingri reglamentētā valsts kontrolē.

41. Norādīšu arī to, ka, ņemot vērā šīs īpašības, Latvijas sistēma atšķiras no attiecīgajām sistēmām lietās, kurās tika pasludināti spriedumi *PreussenElektra* un Vācija/Komisija. Tādējādi pamatlietā aplūkotajā tiesiskajā regulējumā uz izmaksām, kas ir saistītas ar iepirkšanu, attiecas saistošs tiesību akts, proti, likumā noteikts obligāts maksājums, atšķirībā no maksājuma, kas tika aplūkots lietā Komisija/Vācija. Turklāt pretēji tiesiskajam regulējumam, kas tika aplūkots lietā *PreussenElektra* un kurā bija paredzēts, ka atjaunojamo energoresursu atbalsta pasākumu finansējuma avots ir tikai un vienīgi privāts, Latvijas sistēmā izmantotie līdzekļi, lai segtu izmaksas, kas ir saistītas ar atjaunojamo energoresursu saražotas elektroenerģijas iepirkšanu no ražotājiem par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu, tika iegūti no galapatērētājiem. Jāatgādina arī, ka Latvijas sistēmā iepirkšanas pienākums ir noteikts konkrētam pilnīgi publiskam saimnieciskās darbības subjektam, nevis privātiem uzņēmumiem.

42. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka, neraugoties uz izmantoto pieeju attiecībā uz Vācijas valdības norādīto problemātiku, Latvijas sistēmā ir iesaistīti "valsts līdzekļi" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Pirmkārt, kā paskaidrots šo secinājumu 38. punktā, sistēma tiek finansēta no obligāta maksājuma, kas ir pielīdzināms nodoklim. Otrkārt, kā izklāstīts šo secinājumu 39. un 40. punktā, sistēmas finansēšanā iesaistītos līdzekļus ievāc, pārvalda un sadala valstij pilnībā piederoša sabiedrība un to nepārtraukti kontrolē valsts.

[19] Spriedums Vācija/Komisija (70. un 71. punkts).

[20] Skat. šo secinājumu 32. punktu.

[21] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Essent Netwerk Noord* u.c. (69. un 70. punkts).

2. Viedoklis par Vācijas valdības norādīto problemātiku

43. Vācijas valdības norādītā problemātika liecina par jēdziena "valsts līdzekļi" interpretācijas sarežģītību, it īpaši atjaunojamo energoresursu jomā. Tādējādi Tiesas uzdevums ir noteikt līdzsvaru starp "nepietiekamas iekļaušanas risku", kas izraisītu to, ka Savienības tiesībās tiktu atļauts izveidot sarežģītas shēmas, kas ļautu apiet valsts atbalsta noteikumus, un, otrkārt, "pārmērīgas iekļaušanas risku", kas izrietētu no tā, ka par valsts atbalstu tiek kvalificēti atjaunojamo energoresursu atbalsta pasākumi, kas neietver valsts līdzekļu izmantošanu.

44. Tieši šādā kontekstā Tiesa ir izskatījusi vairākas lietas par dalībvalstu īstenotām atbalsta shēmām atjaunojamajiem energoresursiem. Noteicošais elements, kas izriet no šīs judikatūras, ir tāds, ka, lai pierādītu valsts līdzekļu esamību, iesaistītajiem līdzekļiem ir pastāvīgi jābūt valsts kontrolē un tiem faktiski ir jābūt valsts rīcībā. Citiem vārdiem sakot, valsts līdzekļu pastāvēšana būs atkarīga no tā, cik lielā mērā valsts īsteno kontroli pār iesaistītajiem līdzekļiem.

45. Šis apstāklis, pirmkārt, ļauj nepiemērot valsts atbalsta noteikumus, ja valstij nav nekādas kontroles pār iesaistītajiem līdzekļiem. Tā tas būs, piemēram, tad, ja atbalsta režīms atjaunojamajiem energoresursiem paredzētu, ka privātas izcelsmes naudas līdzekļi tiek sadalīti starp uzņēmumiem, nenododot šos līdzekļus valsts rīcībā, kā tas bija lietā, kurā tika pasludināts spriedums *PreussenElektra*.

46. Otrkārt, no šo secinājumu 31. un 32. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka nosacījums par valsts līdzekļu kontroli ir uzskatāms par izpildītu divos gadījumos, proti, pirmkārt, ja attiecīgais pasākums attiecas uz līdzekļiem, kas tiek finansēti ar nodokli vai citiem obligātiem maksājumiem, piemēram, iemaksām vai maksājumiem, kas tiek veikti valsts budžetā, un tādējādi var tikt pielīdzināti nodevai, un, otrkārt, ja valsts tiesību aktos ir noteikts pienākums veikt maksājumus un šādi radušos līdzekļus pārvalda un izmanto pati valsts vai struktūra, kas rīkojas valsts vārdā un ir pakļauta tās kontrolei.

47. Vai runa ir par diviem kumulatīviem nosacījumiem? Šāda būtībā ir Vācijas valdības norādītā problemātika. Manuprāt, atbildei uz šo jautājumu ir jābūt noliedzošai.

48. Es uzskatu, ka Tiesas judikatūra ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja līdzekļi tiek finansēti ar nodokli vai citiem maksājumiem vai izmaksām, ko likumdevējs vienpusēji ar saistošu aktu nosaka visiem galapatērētājiem, un tādējādi var tikt pielīdzinātas nodoklim, šiem līdzekļiem vienmēr piemīt valsts raksturs – kā tas acīmredzami ir jēdziena "nodoklis" gadījumā –, līdz ar to nosacījums par valsts veiktu līdzekļu kontroli un to nodošanu tās rīcībā ir uzskatāms par izpildītu. Turklāt man šķiet, ka šādu nostāju apstiprina Tiesas judikatūra [22].

49. Tomēr šis nosacījums nav vienīgais, kas ļauj kvalificēt pasākumu kā tādu, kas ietver valsts līdzekļus. Tādējādi valsts līdzekļu esamība var tikt pierādīta arī ar otro kritēriju, kas ļauj noteikt, ka saskaņā ar leģislatīvu aktu savāktie līdzekļi faktiski ir valsts kontrolē [23].

50. Turklāt es uzskatu – tas, ka atsevišķās lietās Tiesa nolēma analizēt šo otro kritēriju, lai gan tā iepriekš bija secinājusi, ka runa ir par nodokli, nebūtu jāinterpretē kā netieša šo abu nosacījumu kumulatīvā rakstura atzīšana, kā to apgalvo Vācijas valdība. Šajā ziņā jāatgādina, ka analīze, kas

[22] Spriedums *Essent Netwerk Noord* u.c. (69.–75. punkts); skat. arī spriedumus, 2013. gada 19. decembris, *Association Vent De Colère*! u.c. (C-262/12, EU:C:2013:851, 21., 25., 28.–36. punkts), 2019. gada 15. maijs, *Achema* u.c. (C-706/17, EU:C:2019:407, 63.–67. punkts), kā arī 2021. gada 16. septembris, *FVE Holýšov I* u.c./Komisija (C-850/19 P, nav publicēts, EU:C:2021:740, 46. punkts).

[23] Lai šis nosacījums tiktu uzskatīts par izpildītu, ir jāpierāda, ka līdzekļus vāc un pārvalda uzņēmums, kas atrodas valsts kontrolē.

bija jāveic Tiesai, tostarp iepriekš minētajās lietās, attiecās uz pasākumiem, kas būtiski atšķīrās gan no to juridiskās, gan ekonomiskās sarežģītības viedokļa. No tā izriet, ka konkrēta pasākuma "visu apstākļu" analīze, pārņemot Tiesas formulējumu spriedumā *Essent Netwerk Noord* u.c., var izrādīties nepieciešama gadījumos, kad attiecīgā pasākuma fiskālo raksturu nevar skaidri un nepārprotami izsecināt. Turklāt šāda analīze noteikti būs nepieciešama, ja attiecīgais pasākums nav nodoklis vai obligātie maksājumi, ko varētu pielīdzināt nodoklim.

51. Norādīšu arī, ka šo abu "nosacījumu" alternatīvais raksturs ir apstiprināts arī Tiesas judikatūrā. Tādējādi atbilstoši manai sprieduma Vācija/Komisija [24] interpretācijai tieši tāpēc, ka šajā lietā aplūkotajam *EEG* [Likums par jaunu tiesisko regulējumu elektroenerģijas ieguves no atjaunojamiem energoresursiem veicināšanai] maksājumam nebija tādas pašas iezīmes kā elektroenerģijas cenas piemaksai, ko Tiesa izvērtēja spriedumā *Essent Netwerk Noord* u.c. (proti, nodokļa pazīmes), Tiesa uzskatīja, ka tai ir jāpārbauda citi elementi, kurus Vispārējā tiesa spriedumā, par kuru tika iesniegta apelācijas sūdzība, izmantoja par labu līdzekļu valsts izcelsmei [25]. Turklāt spriedumā *Achema* u.c. [26] Tiesa norādīja, ka līdzekļi, kurus elektroenerģijas tīklu operatori saistošā veidā ir iekasējuši no saimnieciskās darbības subjektiem un galapatērētājiem, var tikt uzskatīti par valsts līdzekļiem (minētā sprieduma 64. un 65. punkts), un pēc tam tā "turklāt" konstatēja, ka šie līdzekļi, kurus starp shēmas labuma guvējiem sadalīja valsts kontrolē esoša struktūra, kurai nebija nekādas rīcības brīvības attiecībā uz šo līdzekļu noteikšanu un to izmantojumu, bija uzskatāmi par tādiem, kas paliek valsts kontrolē (minētā sprieduma 66. un 67. punkts).

3. Atbilde uz prejudiciālo jautājumu

52. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka publiskajam tirgotājam noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju no ražotājiem, izmantojot atjaunojamos energoresursus, par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu, tādējādi gūstot labumu no galapatērētājam noteiktā pienākuma veikt patēriņam proporcionālus maksājumus, ir jāuzskata par atbalstu, kas piešķirts, izmantojot valsts līdzekļus, LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

53. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, kādi faktori ļauj noteikt elektroenerģijas tirgus liberalizācijas datumu Latvijā un to, cik lielā mērā minētā tirgus situācija pirms 2007. gada ietekmē valsts atbalsta esamības vērtējumu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

54. Latvijas valdība uzskata, ka Tiesai šis jautājums būtu jāatzīst par nepieņemamu, jo tas nevar ietekmēt pamatlietas iznākumu, ciktāl pieteicēju pieprasītā kompensācija atbilstot "valsts atbalsta" kritērijiem neatkarīgi no elektroenerģijas tirgus liberalizācijas brīža.

55. Lai gan par šo jautājumu ir jālemj iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir kompetence konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, man šķiet, ka, uzdodot šo jautājumu, šī tiesa vaicā par iespēju, ka valsts atbalsts varētu pastāvēt tirgū, kas nav liberalizēts. Proti, varētu rasties jautājums, vai,

[24] Skat. šī sprieduma 65.–72. punktu. Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2021. gada 16. septembris, *FVE Holýšov* u.c. (C-850/19 P, EU:C:2021:740, 46. punkts).

[25] Tādējādi sprieduma Vācija/Komisija 72. punktā Tiesa tikai pēc tam, kad tā bija izslēgusi "īpašas nodevas" esamību, uzskatīja, ka "līdz ar to" ir jāpārbauda, vai abi pārējie minētie elementi (proti, valsts kontrole pār līdzekļiem vai tīkla operatoriem) tai "tomēr" ļāva secināt, ka ar *EEG* piemaksu radītie naudas līdzekļi ir valsts līdzekļi.

[26] 2019. gada 15. maija spriedums (C-706/17, EU:C:2019:407).

nepastāvot enerģētikas tirgus liberalizācijai, daži no LESD 107. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem var netikt izpildīti. Šajā ziņā atgādināšu, ka kvalificēšana par "valsts atbalstu" nozīmē, ka ir izpildīti četri nosacījumi, tostarp nosacījumi, ar kuriem ir paredzēts, ka atbalstam būtu "jākropļo konkurence" un "jāietekmē tirdzniecība starp dalībvalstīm".

56. Jānorāda, pirmkārt, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka atsevišķiem uzņēmumiem piešķirta priekšrocība, piemēram, subsīdiju veidā, var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un izkropļot konkurenci pat pirms pilnīgas tirgus liberalizācijas attiecīgajā nozarē [27]. Otrkārt, Tiesa ir norādījusi, ka valsts tiesai ir jānovērtē, vai tirgus ir atvērts konkurencei [28]. Šķiet, ka iesniedzējtiesa uz šo jautājumu ir atbildējusi apstiprinoši, norādot, ka Latvijas elektroenerģijas tirgus jau bija liberalizēts (un saslēgts ar citu dalībvalstu elektroenerģijas tirgiem) pirms 2007. gada 1. jūlija un līdz ar to pirms faktisko apstākļu rašanās pamatlietās.

57. Šādos apstākļos es uzskatu, ka otrais jautājums Tiesai būtu jāatzīst par nepieņemamu, jo tas šķiet hipotētisks un neietekmē pamatlietu iznākumu. Šajā ziņā atgādināšu, ka Tiesa ir nospriedusi, ka tās kompetencē nav sniegt atbildi iesniedzējtiesai, ja tai uzdotajiem jautājumiem nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu un tādējādi tie neatbilst objektīvai vajadzībai strīda pamatlietā atrisinājumam [29].

C. Par trešo prejudiciālo jautājumu

58. Ņemot vērā manis ierosināto atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu, es uzskatu, ka uz trešo jautājumu nav jāatbild. Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka uz šo jautājumu ir jāatbild, es atsaucos uz turpmāk izklāstīto ceturtā prejudiciālā jautājuma analīzi.

D. Par ceturto un devīto prejudiciālo jautājumu

59. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai gadījumā, ja attiecīgais pasākums būtu kvalificējams kā "valsts atbalsts", prasība par zaudējumu atlīdzību būtu uzskatāma par jaunu atbalstu vai arī tā būtu jāpielīdzina iepriekš nesaņemtās valsts atbalsta daļas izmaksai. Ar devīto jautājumu šī tiesa vēlas noskaidrot, vai valsts atbalsts, kas piešķirts, pamatojoties uz šādu kompensāciju, ir jākvalificē kā "jauns atbalsts" vai "pastāvošs atbalsts" Regulas 2015/1589 1. panta b) un c) punkta izpratnē. Es uzskatu, ka šie divi jautājumi ir jāizskata kopā, jo tie ir savstarpēji saistīti.

1. Par pieteicēju prasību par zaudējumu atlīdzību kvalifikācijas ietekmi, ņemot vērā tiesību normas par valsts atbalstu

60. Pirmām kārtām jānorāda, ka pamatlietas dalībnieki ir izvirzījuši jautājumu par to, vai valsts atbalsta esamības konstatējums var būt atkarīgs no saskaņā ar valsts tiesībām iesniegto prasības pieteikumu klasifikācijas.

61. Šajā ziņā pieteicējas un Nīderlandes valdība uzskata, ka iesniedzējtiesai pamatlietās ir jālemj par prasību par zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz regulatīvās iestādes delikta atbildību. Zaudējumi, kurus tiek lūgts atlīdzināt, izrietot no šīs iestādes pieļautas kļūdas, ko turklāt ir

[27] Spriedums, 2010. gada 10. jūnijs, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-140/09, EU:C:2010:335, 49. punkts).

[28] Spriedums, 2010. gada 10. jūnijs, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-140/09, EU:C:2010:335, 50. punkts).

[29] Spriedums, 1994. gada 17. maijs, *Corsica Ferries* (C-18/93, EU:C:1994:195, 14. punkts).

konstatējusi valsts tiesa. Tādējādi, pamatojoties uz judikatūru, kas izriet no šo secinājumu 63. punktā aprakstītā 1988. gada 27. septembra sprieduma lietā *Asteris* u.c. (no 106/87 līdz 120/87, EU:C:1988:457), pieteicējas apgalvo, ka ar to vien, ka celtā prasība ir prasība par zaudējumu atlīdzību, pietiek, lai izslēgtu valsts atbalsta esamību.

62. Turpretī Latvijas valdība apgalvo, ka pieteicēju pieprasītā kompensācija neatbilst prasībai par zaudējumu atlīdzību, kas būtu pamatota ar kaitējumu, ko radījusi valsts iejaukšanās – neatkarīgi no šīs prasības kā tādas kvalifikācijas valsts tiesībās –, bet drīzāk atbilst priekšrocības iegūšanai, kas paredzēta Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta trešajā daļā [30].

63. Otrām kārtām jānorāda, ka Tiesa jau ir lēmusi par līdzīgu jautājumu spriedumā *Asteris* u.c. ir nospriedusi, ka valsts atbalsts no juridiskā viedokļa būtiski atšķiras no kompensācijas, ko valsts iestādēm nākas izmaksāt privātpersonām kā atlīdzību par kaitējumu, kuru šīs iestādes ir radījušas [31]. Tādējādi, izmaksājot kompensāciju, valsts mērķis ir atjaunot finansiālo stāvokli, kāds būtu pastāvējis, ja tās iesaistīšanās nebūtu to pasliktinājusi. Nav nekādu šaubu, ka atsevišķi uzņēmumiem piešķirtās kompensācijas veidi nav uzskatāmi par valsts atbalstu. Savukārt valsts atbalsta mērķis LESD 107. panta 1. punkta izpratnē ir sniegt atsevišķiem uzņēmumiem priekšrocību, kas uzlabo to esošo finansiālo stāvokli un stāvokli tirgū salīdzinājumā ar citiem konkurentiem.

64. Tomēr šādas prasības par zaudējumu atlīdzību nevar būt iemesls, lai apietu noteikumu valsts atbalsta jomā efektīvu piemērošanu [32]. Personas, kas nav varējušas saņemt atbalstu, par kuru nav paziņots Komisijai un ko tā nav atļāvusi, nevar pieprasīt līdzvērtīgu neiekasētā atbalsta summu kā "zaudējumu atlīdzību", jo tas būtu pielīdzināms netieša nelikumīga atbalsta piešķiršanai [33].

65. Trešām kārtām norādīšu – tas, ka summas maksājums izriet no tiesas nolēmuma, pats par sevi neizslēdz, ka to var kvalificēt par "valsts atbalstu". Tā spriedumā *Buonotourist*/Komisija Tiesa nosprieda, ka Itālija ar *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) spriedumu, ar kuru autobusu transporta pakalpojumu sniedzējam tika piešķirta kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu saistībām, bija piešķīrusi valsts atbalstu [34]. Tāpat spriedumā lietā *DEI* un Komisija/*Alouminion tis Ellados* Tiesa nosprieda, ka Grieķija bija piešķīrusi valsts atbalstu ar *Protodikeio Athinon* (Atēnu Pirmās instances tiesa, Grieķija) pagaidu noregulējuma rīkojumu, ar kuru vairāku mēnešu laikā tika atjaunots preferenciāls elektroenerģijas piegādes tarifs alumīnija ražotājam [35].

66. Ir taisnība, ka no tīri teorētiskā viedokļa uzskats, ka valsts tiesa var piešķirt valsts atbalstu, ir pretrunā varas dalīšanas principam. Tiesas nolēmums (pats par sevi) nerada jaunas tiesības, kas iepriekš nav pastāvējušas, bet gan vienīgi interpretē un piemēro esošās tiesību normas. Tomēr šī principiālā nostāja nevar tikt pilnībā piemērota valsts atbalsta jomā, it īpaši ņemot vērā, ka tajā nav nozīmes tam, kura valsts iestāde piešķir valsts atbalstu (pat ja runa ir par tiesu).

[30] Šajā tiesību normā bija paredzētas tiesības pārdot elektroenerģijas pārpalikumu publiskajam tirgotājam par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam, kurš ir augstāks par attiecīgajā laikposmā noteikto tarifu.

[31] 1988. gada 27. septembra spriedums (no 106/87 līdz 120/87, EU:C:1988:457, 23. punkts).

[32] Spriedums, 2015. gada 11. novembris, *Klausner Holz Niedersachsen* (C-505/14, EU:C:2015:742, 42.–44. punkts).

[33] Ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumi apvienotajās lietās *Atzeni* u.c. (C-346/03 un C-529/03, EU:C:2005:256, 198. punkts).

[34] 2020. gada 4. marta spriedums (C-586/18 P (EU:C:2020:152, 88.–97. punkts).

[35] 2016. gada 26. oktobra spriedums (C-590/14 P (EU:C:2016:797, 58. un 59. punkts).

67. Turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ es uzskatu, ka tiesas nolēmums, ar kuru tiek apmierinātas pieteicēju celtās prasības, var tikt uzskatīts par "valsts atbalstu", un nav nozīmes tam, ka šīs prasības saskaņā ar valsts tiesībām tiek klasificētas kā prasības par zaudējumu atlīdzību.

68. Manuprāt, tas izriet vispirms gan no šo secinājumu 65. punktā minētā sprieduma *Buonotourist*/Komisija, gan no pastāvīgās Tiesas judikatūras, saskaņā ar kuru valsts atbalsta pasākumus definē objektīvi pēc to sekām, nevis to cēloņiem vai mērķiem [36]. Ja valsts atbalsta esamība tiktu automātiski izslēgta gadījumā, kad lēmums "formāli" attiecas uz prasību par zaudējumu atlīdzību, tas izraisītu to, ka valsts atbalsta jēdziens netiktu objektīvi definēts atkarībā no tā sekām, bet gan subjektīvi – no valsts iestādes, kas to ir pieņēmusi, skatupunkta.

69. Turklāt formāla kritērija izmantošana, pamatojoties vienīgi uz valsts tiesībām, lai noteiktu, kādas darbības var būt pamats tiesībām uz valsts atbalsta piešķiršanu, manuprāt, radītu reālu risku Savienības tiesību normu par valsts atbalstu apiešanai. Pietiktu ar to, ka pieteikums par nelikumīgu valsts atbalstu tiek iesniegts kā prasība atlīdzināt zaudējumus, lai izvairītos no valsts atbalsta noteikumiem, kā arī Komisijas un valsts tiesu kontroles. Ir acīmredzams, ka šāds risinājums apdraudētu LESD 108. panta 3. punkta lietderīgo iedarbību.

70. Visbeidzot, šīs lietas, manuprāt, diezgan pārsteidzoši atspoguļo šo risku, jo šķiet, ka, pamatojoties uz pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, prasībām par zaudējumu atlīdzību būs tāds pats iznākums kā likuma, kurā paredzēts veikt pirkumu par augstāku elektroenerģijas cenu, piemērošanai, kas ir uzskatāms par valsts atbalstu (kā tas tika konstatēts atbildē uz pirmo prejudiciālo jautājumu). Tādējādi ar celtajām prasībām par zaudējumu atlīdzību pieteicējas lūdz valsts tiesu tām piešķirt valsts atbalstu, kuru tās iepriekš nav varējušas saņemt saskaņā ar likumu. Tas, ka pieteicēju prasības ir kvalificētas kā prasības atlīdzināt zaudējumus saskaņā ar valsts tiesībām, šajā konstatējumā neko nemaina. Līdz ar to pieteicēju pieprasītā kompensācija var tikt uzskatīta par "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

2. Par prasību atlīdzināt "jaunu" vai "pastāvošu" atbalstu kvalificēšanu

71. Es uzskatu, ka atbildi uz jautājumu, vai šajā gadījumā runa ir par "jaunu atbalstu" vai "pastāvošu atbalstu", bez lielām grūtībām var izsecināt no Regulas 2015/1589 teksta.

72. Šajā ziņā atgādināšu – šīs regulas 1. panta c) punktā ir paredzēts, ka "jauns atbalsts" ir jebkurš atbalsts, t.i., atbalsta shēmas vai individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi. Tādējādi, sākot no brīža, kad pieteicējām piešķirtie pabalsti neietilpst nevienā šī panta b) punktā paredzētajā "pastāvošā atbalsta" kategorijā, tie ir uzskatāmi par "jaunu atbalstu". It īpaši uz pieteicēju lūgto valsts atbalstu acīmredzami neattiecas minētās tiesību normas ii) un iii) apakšpunkts, jo to nav apstiprinājusi ne Komisija, ne Padome, un tas nav arī ticis paziņots Komisijai.

73. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu uz ceturto un devīto prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka lēmums, ar kuru valsts tiesa pieteicējām piešķirtu zaudējumu atlīdzību, var būt "valsts atbalsts" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un ir jākvalificē kā "jauns atbalsts" Regulas 2015/1589 1. panta c) punkta izpratnē, jo tas neietilpst nevienā no šīs regulas 1. panta b) punktā minētajām "pastāvošā atbalsta" kategorijām.

[36] Spriedums, 2011. gada 8. decembris, *France Télécom*/Komisija (C-81/10 P, EU:C:2011:811, 17. punkts).

E. Par piekto prejudiciālo jautājumu

74. Ar piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai gadījumā, ja pamatlietās aplūkotās prasības par zaudējumu atlīdzību būtu jāuzskata par lūgumiem izmaksāt iepriekš nesaņemto valsts atbalstu, šim maksājumam ir jābūt atkarīgam no aktuālās situācijas elektroenerģijas tirgū un spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem, tostarp no aktuālajiem ierobežojumiem pārkompensācijas novēršanai.

75. Ņemot vērā manis ierosināto atbildi uz ceturto jautājumu, es uzskatu, ka uz piekto jautājumu nav jāatbild.

76. Katrā ziņā es uzskatu, ka šis jautājums nav pieņemams, jo šķiet, ka tas attiecas uz vērtējumu par aplūkotās kompensācijas izmaksāšanas saderību ar iekšējo elektroenerģijas tirgu, ja tos uzskata par valsts atbalstu, kas piešķirts, pamatojoties uz valsts atbalsta shēmu, kura bija spēkā no 2005. līdz 2008. gadam. Šajā ziņā atgādināšu, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbalsta pasākumu vai atbalsta shēmas saderīguma ar iekšējo tirgu novērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas, kas rīkojas Savienības tiesas kontrolē, kompetencē [37].

F. Par sesto un septīto prejudiciālo jautājumu

77. Ar sesto un septīto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, pirmkārt, faktam, ka vēja elektrostacijām atšķirībā no hidroelektrostacijām agrāk tika nodrošināta pilna atbalsta saņemšana, un vai, otrkārt, tam, ka zaudējumu atlīdzību saņems tikai daļa no hidroelektroenerģijas ražotājiem, ir nozīme LESD 107. panta 1. punkta interpretācijā.

78. Tāpat kā Komisija un Latvijas valdība, arī es uzskatu, ka šiem apstākļiem nav nozīmes pamatlietu atrisināšanā. Šie fakti, iespējams, ir no 2005. līdz 2008. gadam spēkā esošās atbalsta shēmas saderības ar iekšējo tirgu vērtējuma elementi, kuri, kā tas ir precizēts šo secinājumu 76. punktā, ietilpst Komisijas ekskluzīvajā kompetencē. Līdz ar to, manuprāt, šie jautājumi ir jānoraida kā nepieņemami.

G. Par astoto prejudiciālo jautājumu

79. Ar astoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai *de minimis* atbalstam paredzētie kritēriji ir piemērojami šajās lietās aplūkotajam atbalstam, ciktāl tā summa nepārsniedz Regulas Nr. 1407/2013 3. panta 2. punktā noteikto *de minimis* slieksni [38].

80. Jāatgādina, ka šīs regulas 5. panta 2. punktā ir paredzēts, ka *de minimis* atbalsta maksimālais apmērs ir jānovērtē, ņemot vērā atbalstu, ko pieteicējas jau ir saņēmušas uz viena un tā paša tiesiskā regulējuma pamata tajā pašā laikposmā.

[37] Spriedums, 2006. gada 23. marts, *Enirisorse* (C-237/04, EU:C:2006:197, 23. punkts).

[38] Šķiet, ka šo jautājumu pamato fakts, ka katra no pieteicēju saņemtajām summām ir mazāka par *de minimis* slieksni.

81. Es arī uzsveru, ka, lai gan valsts tiesu kompetencē nav lemt par valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, tomēr tajās var vērsties ar strīdiem, kuros tām ir pienākums interpretēt un piemērot LESD 107. panta 1. punktā minēto atbalsta jēdzienu, it īpaši, lai noteiktu, vai valsts pasākumam, kas ieviests, neņemot vērā LESD 108. panta 3. punktā paredzēto iepriekšējās pārbaudes procedūru, tā ir vai nav jāpiemēro [39].

82. Tādējādi iesniedzējtiesai var nākties izvērtēt, vai uz valsts atbalstu attiecas *de minimis* atbalsta atkāpes režīms. Tādējādi šai tiesai katrā no pamatlietām ir jāpārbauda, vai attiecīgais atbalsts ir kumulatīvs ar citu valsts atbalstu, ko pieteicējas jau ir saņēmušas, piemērojot Elektroenerģijas tirgus likumu, vai saskaņā ar citām Komisijas atļautām atbalsta shēmām [40].

83. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz astoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka iesniedzējtiesai saskaņā ar Regulas Nr. 1407/2013 5. panta 2. punktu ir jāpārbauda, vai aplūkotā atbalsta kumulēšana ar citu šo pašu pieteicēju saņemto atbalstu katrā pamatlietā nepārsniedz šīs regulas 3. panta 2. punktā noteikto slieksni.

H. Par desmito prejudiciālo jautājumu

84. Ar desmito jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kāds ir desmit gadu ilgā noilguma termiņa Regulas 2015/1589 17. panta 2. punkta izpratnē sākuma brīdis.

85. Tāpat kā Latvijas valdība, es uzskatu, ka uz šo jautājumu nav jāatbild, jo tas ir balstīts uz pieņēmumu, ka aplūkotās kompensācijas piešķiršana ir pielīdzināma pastāvošam atbalstam, lai gan šī kompensācija ir jāuzskata par "jaunu atbalstu".

86. Katrā ziņā jānorāda, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka datums, kurā nelikumīgais atbalsts faktiski ir piešķirts tā saņēmējam, ir noilguma termiņa sākuma datums [41], un precizējusi, ka atbalsta piešķiršanas diena neatbilst atbalsta shēmas pieņemšanas datumam [42]. Šajā ziņā atgādināšu arī, ka 2022. gada 25. janvāra spriedumā Komisija/*European Food* u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) (lietā, kas pazīstama ar nosaukumu *Micula*) Tiesa virspalātas sastāvā precizēja, ka iespējamā atbalsta piešķiršanas brīdis bija nevis brīdis, kad prasītājam bija materiālās tiesības pieprasīt atlīdzību no valsts saistībā ar apgalvoto pārkāpumu, bet gan brīdis, kad šīs tiesības tika atzītas un kvantitatīvi noteiktas šķīrējtiesas nolēmumā. Tikai šajā konkrētajā brīdī prasītājs var faktiski saņemt prasīto kompensāciju, iegūstot galīgas tiesības saņemt šo atbalstu, un valstij ir pienākums piešķirt šo atbalstu. Tieši šajā datumā pasākums var izkropļot konkurenci un ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm LESD 107. panta 1. punkta izpratnē [43].

87. Tomēr ir jāprecizē, ka šajā gadījumā Administratīvās apgabaltiesas spriedumos ir paredzēta to izpildes apturēšana, gaidot paziņojumu par atbalstu, kas ar tiem tiks piešķirts, un turpmāko Komisijas lēmumu, kas uz to attiecas. Līdz ar to atbalsta faktiska piešķiršana, proti, kompensāciju izmaksāšana, vēl nav notikusi un Regulas 2015/1589 17. panta 2. punktā paredzētais noilguma termiņš nav sācies.

[39] Spriedums, 2016. gada 26. oktobris, *DEI* un Komisija/*Alouminion tis Ellados* (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 98. punkts un tajā minētā judikatūra).

[40] Šajā ziņā norādīšu, ka gan iesniedzējtiesa, gan daži tiesvedības dalībnieki atsaucas uz valsts atbalsta shēmu, kas bija spēkā paralēli pamatlietā aplūkotajam pasākumam un kas tika apstiprināta ar Komisijas 2017. gada 24. aprīļa Lēmumu SA.43140 (2015/NN) – Atbalsts atjaunojamajai enerģijai un koģenerācijai.

[41] Spriedums, 2018. gada 26. aprīlis, *ANGED* (C-233/16, EU:C:2018:280, 79. un 82. punkts).

[42] Spriedums, 2011. gada 8. decembris, *France Télécom*/Komisija (C-81/10 P, EU:C:2011:811, 81. punkts).

[43] Spriedums, 2022. gada 25. janvāris, Komisija/*European Food* u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50, 123.–125. punkts).

88. Ņemot vērā uz ceturto un devīto prejudiciālo jautājumu sniegto atbildi, uz desmito prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka, tā kā prasība par zaudējumu atlīdzību ir kvalificēta kā "jauns atbalsts", Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti, jo nav beidzies desmit gadu noilguma termiņš kopš atbalsta piešķiršanas. Šis termiņš sākas dienā, kad stājas spēkā spriedums, ar kuru tika apmierināta prasība par zaudējumu atlīdzību, un šis datums ir diena, kad atbalsts ir piešķirts saņēmējam šīs regulas 17. panta 2. punkta izpratnē.

I. Par vienpadsmito prejudiciālo jautājumu

89. Ar vienpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, ņemot vērā LESD 108. panta 3. punktu, kā arī Regulas 2015/1589 2. un 3. pantu, tā pieteikumu par zaudējumu atlīdzību var apmierināt vienīgi ar atliekošu nosacījumu, ka tas ir iepriekš paziņots Komisijai un ka Komisija to atļauj.

90. Vispirms atgādināšu, ka uzdevums, kas Savienības tiesībās noteikts valsts tiesām, īstenojot valsts atbalsta kontroles sistēmu [44], tostarp ietver pienākumu – ja šīs tiesas konstatē, ka attiecīgais pasākums bija jāpaziņo Komisijai saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu, – pārbaudīt, vai attiecīgā dalībvalsts ir izpildījusi šo pienākumu, un, ja tas tā nav, atzīt šo pasākumu par prettiesisku [45]. No tā izriet, ka valsts tiesai saskaņā ar savas valsts tiesībām ir jāizdara visi secinājumi saistībā ar valsts atbalsta noteikumu pārkāpumu un konkrētāk – saistībā ar LESD 108. panta 3. punkta pārkāpumu.

91. Tādējādi no iepriekš minētās judikatūras izriet, ka iesniedzējtiesa nevar apmierināt ražotāju prasības par zaudējumu atlīdzību, ja šīs prasības ir balstītas uz nelikumīgu atbalstu. Kā precizēts šo secinājumu 70. punktā, tiesībām uz kompensāciju faktiski būtu tādas pašas sekas kā Savienības tiesībām pretrunā esošu tiesību aktu piemērošanai, kas radītu konkurences izkropļojumu. Ražotāji faktiski saņemtu summu, kas ir līdzvērtīga tai, kuru tie būtu saņēmuši, piemērojot prettiesisko atbalsta shēmu, un tas valsts tiesai principā ir jānovērš.

92. Turklāt atgādināšu, ka kompetenču sadalījuma starp Komisiju un valsts tiesām ietvaros šīs tiesas izvērtē atbalsta esamību, nevis tā saderību ar iekšējo tirgu, jo šis pēdējais minētais vērtējums ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē un ir pakļauts Tiesas kontrolei [46].

93. Šajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa zaudējumu atlīdzības noteikšanu pakārtoja pārtraukšanas klauzulai, saskaņā ar kuru Latvijas iestādes nedrīkst izmaksāt nekādu atbalstu, ja vien par to nav paziņots Komisijai un nav saņemta tās iepriekšēja atļauja. Tādējādi, 2019. gada 31. maija un 10. jūlija spriedumos paredzot, ka kompensācijas, ko tā piesprieda valsts iestādēm izmaksāt pieteicējām, var tikt piešķirtas vienīgi pēc tam, kad Komisija ir devusi savu piekrišanu vai tiek uzskatīts, ka tā to ir devusi, Administratīvā apgabaltiesa ir ievērojusi LESD 108. panta 3. punktā paredzētās prasības.

[44] Spriedums, 2016. gada 26. oktobris, *DEI* un Komisija/*Alouminion tis Ellados* (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 95.–98. punkts un tajos minētā judikatūra).

[45] Spriedums, 2015. gada 19. marts, *OTP Bank* (C-672/13, EU:C:2015:185, 68. punkts).

[46] Spriedums, 2019. gada 2. maijs, *A-Fonds* (C-598/17, EU:C:2019:352, 45. un 46. punkts).

94. Tāpēc es uzskatu, ka uz vienpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka LESD 108. panta 3. punkts un Regulas 2015/1589 2. un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek atļauts piešķirt valsts atbalstu, ja valsts tiesa apmierina prasību par zaudējumu atlīdzību ar nosacījumu, ka attiecīgā dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai par attiecīgo atbalstu un ir saņēmusi tās lēmumu, ar kuru tiek atļauts šis atbalsta pasākums.

J. Par divpadsmito prejudiciālo jautājumu

95. Ar divpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, izvērtējot valsts atbalsta esamību, ir nozīme tam, ka zaudējumu atlīdzība tiek pieprasīta no valsts iestādes, kas ir nošķirta no tās, kurai principā ir pienākums pirkt "zaļo" elektroenerģiju no ražotājiem un kuras budžets ir paredzēts vienīgi savas darbības nodrošināšanai.

96. Citiem vārdiem sakot, ar šo jautājumu tiek vaicāts, vai juridiskajai personai, kurai ir jāmaksā finansiāla priekšrocība, piešķirtais juridiskais statuss un uzdevumi ir atbilstoši, lai novērtētu, vai šī priekšrocība ir piešķirta no "valsts līdzekļiem". Šķiet, ka šis jautājums izriet no šo lietu īpašajām iezīmēm un it īpaši no valsts tiesību īpatnībām, ar kurām šajā gadījumā paaugstināta elektroenerģijas tarifa noteikšana ir uzticēta personai, kas ir nošķirta no personas, kuras kompetencē ietilpa iegādāties "zaļo" elektroenerģiju par šo tarifu [47]. Saskaņā ar valsts tiesībām regulatīvā iestāde principā nevarēja izmantot savu budžetu, lai izmaksātu valsts atbalstu, ņemot vērā valsts tiesībās noteiktos ierobežojumus, kas tai ļauj izmantot savus līdzekļus vienīgi savas darbības nodrošināšanai.

97. No LESD 107. panta 1. punkta izriet, ka Savienības likumdevējs atbalsta vērtējumā ir piešķīris nozīmi nevis struktūrai, kurai ir uzdots izmaksāt valsts atbalstu, bet gan līdzekļu, no kuriem attiecīgais atbalsts tiks izmaksāts, izcelsmei. Turklāt no judikatūras skaidri izriet, ka ne publiskajam vai privātajam statusam, ne tās personas, kurai ir uzticēts piešķirt attiecīgo priekšrocību, autonomijai nav nozīmes, lai lemtu par šo jautājumu [48].

98. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz divpadsmito prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka juridiskai personai saskaņā ar valsts tiesībām piešķirtais juridiskais statuss un uzdevumi neietekmē vērtējumu par to, vai priekšrocība ir piešķirta no "valsts līdzekļiem", jo konkrētais valsts līdzekļu avots neietekmē pasākuma kvalificēšanu par valsts atbalstu.

K. Par trīspadsmito prejudiciālo jautājumu

99. Ar trīspadsmito prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2002/20 var radīt šķērsli iespējamai kompensācijas piešķiršanai pieteicējām.

100. Jānorāda, ka šīs lietas neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, jo tā nav piemērojama elektroenerģijas nozarei. Turklāt šķiet, ka neviens no minētās direktīvas noteikumiem nenorāda uz to, ka tā būtu piemērojama citās jomās, izņemot elektronisko komunikāciju tirgu. Līdz ar to šis jautājums ir jānoraida kā acīmredzami nepieņemams.

[47] Šajā ziņā atgādināšu, ka saskaņā ar valsts tiesībām AS "Latvenergo" uzdevums bija iegādāties saražotās elektroenerģijas pārpalikumu par paaugstinātu cenu, lai gan vidējo elektroenerģijas realizācijas cenu noteica regulēšanas komisija kā elektroenerģijas tirgus regulatīvā iestāde.

[48] Spriedums, 2017. gada 9. novembris, Komisija/*TV2/Danmark* (C-656/15 P, EU:C:2017:836, 44. un 45. punkts).

V. Secinājumi

101. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz Augstākās tiesas (Senāts) (Latvija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Publiskajam tirgotājam noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju no ražotājiem, kas izmanto atjaunojamos energoresursus, par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu, tādējādi gūstot labumu no galapatērētājam noteiktā pienākuma veikt patēriņam proporcionālus maksājumus, ir jāuzskata par atbalstu, kas piešķirts, izmantojot valsts līdzekļus, LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

2) Lēmums, ar kuru valsts tiesa nosaka zaudējumu atlīdzību, var būt "valsts atbalsts" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un ir jākvalificē kā "jauns atbalsts" Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai, 1. panta c) punkta izpratnē, jo tas neietilpst nevienā no šīs regulas 1. panta b) punktā minētajām "pastāvošā atbalsta" kategorijām.

3) Iesniedzējtiesai saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr. 1407/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam 5. panta 2. punktu ir jāpārbauda, vai aplūkotā atbalsta kumulēšana katrā pamatlietā ar citu saņemto atbalstu nepārsniedz šīs regulas 3. panta 2. punktā noteikto slieksni.

4) Ņemot vērā prasības par zaudējumu atlīdzību kvalificēšanu par "jaunu atbalstu", Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti, jo nav beidzies desmit gadu noilguma termiņš kopš atbalsta piešķiršanas. Šis termiņš sākas dienā, kad stājas spēkā spriedums, ar kuru tiek apmierināta prasība par zaudējumu atlīdzību, un šis datums ir diena, kad atbalsts ir piešķirts saņēmējam šīs regulas 17. panta 2. punkta izpratnē.

5) LESD 108. panta 3. punkts un Regulas 2015/1589 2. un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie atļauj piešķirt valsts atbalstu, ja valsts tiesa apmierina prasību par zaudējumu atlīdzību ar nosacījumu, ka attiecīgā dalībvalsts ir paziņojusi Eiropas Komisijai par attiecīgo atbalstu un ir saņēmusi tās lēmumu, ar kuru tiek atļauts šis atbalsta pasākums.

6) Juridiskai personai saskaņā ar valsts tiesībām piešķirtais juridiskais statuss un uzdevumi neietekmē vērtējumu par to, vai priekšrocība ir piešķirta no "valsts līdzekļiem", jo konkrētais valsts līdzekļu avots neietekmē pasākuma kvalificēšanu par valsts atbalstu.